

Fundusze Europejskie
Wiedza Edukacja Rozwój

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Projekt „Kompetencje plus”
realizowany w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój finansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego

**Projekt konkursowy pt. „Kompetencje plus”,
realizowany w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020,
Działanie 2.5. Skuteczna pomoc społeczna, współfinansowany ze środków Europejskiego
Funduszu Społecznego.**

Nr umowy: POWR.02.05.00-00-0361/19-00 z dnia 12.02.2020 r.

Program Opieka 75+

LIDER PROJEKTU
Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej
w Rzeszowie
ul. Hetmańska 9
35-045 Rzeszów
Województwo Podkarpackie

PARTNER PROJEKTU
Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego
Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej
al. IX Wieków Kielce 3
25-516 Kielce
Województwo Świętokrzyskie

Fundusze Europejskie
Wiedza Edukacja Rozwój

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Projekt „Kompetencje plus”
realizowany w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój finansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego

Wykonawca:

Centrum Szkoleniowo-Terapeutyczne SELF T. Kobyłański, M. Mołoń s.c.
ul. Unii Lubelskiej 6/8, 35-016 Rzeszów

Cel szkolenia:

Celem szkolenia jest omówienie tematu „Program Opieka 75+”.

Adresaci szkolenia:

Szkolenie przeznaczone jest dla osób, które są pracownikami jednostek organizacyjnych pomocy społecznej.

Forma realizacji szkolenia:

Szkolenie prowadzone będzie w grupie, ma charakter wykładu. Podczas szkolenia zostanie wykorzystana prezentacja multimedialna.

LIDER PROJEKTU
Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej
w Rzeszowie
ul. Hetmańska 9
35-045 Rzeszów
Województwo Podkarpackie

PARTNER PROJEKTU
Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego
Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej
al. IX Wieków Kielc 3
25-516 Kielce
Województwo Świętokrzyskie

Nasilający się proces demograficznego starzenia się ludności stawia przed administracją państwową i samorządową nowe zadania, związane ze sformułowaniem celów takiej polityki, która będzie sprzyjała zaspokojeniu specyficznych potrzeb ludzi starszych, a jednocześnie nie dopuści do nieuprzywilejowania pozostałych kategorii ludności. Polityka społeczna wobec osób starszych, którą można zdefiniować jako system działań, skierowanych do osób w wieku poprodukcyjnym oraz ich rodzin, a mających na celu wszechstronną kompensację malejących z wiekiem możliwości samodzielnego zaspokojenia potrzeb oraz integrację z lokalną społecznością (Błędowski 2002), powinna zatem zapewnić zaspokojenie potrzeb seniorów głównie poprzez bezpośrednie wsparcie udzielane osobom starszym.

Należy podkreślić, że taka polityka nie ma na celu zastąpienia rodziny w sprawowaniu jej funkcji opiekuńczych i ekonomicznych, ale przede wszystkim pomoc dla rodzin, udzielana z myślą o tym, by rodziny były nadal gotowe i były w stanie zapewnić właściwe miejsce swoim najstarszym członkom, godne warunki życia oraz możliwość partycypacji w życiu lokalnej społeczności. Polityka wobec osób starszych, czy też, jak się ostatnio to określa, polityka senioralna stanowić więc powinna system dodatkowego wsparcia dla jej adresatów. Biorąc jednak pod uwagę postępujące kurczenie się rodziny, jej atomizację i nasilające się procesy migracyjne trzeba określić, jakie zadania wobec samotnych starszych osób powinny być jednak realizowane z udziałem administracji publicznej.

Czym jest proces starzenia się?

Według Kirkwooda, starzenie się jest procesem postępującego upośledzenia funkcji życiowych organizmu oraz utratą zdolności adaptacyjnych do zmian środowiskowych wraz ze zwiększającym się prawdopodobieństwem zgonu (Kirkwood 1996). Na ogół nieuniknionym etapem procesu starzenia się jest stan określany jako starość. Starzenie się, zgodnie z przyjętym w literaturze psychogerontologicznej określeniem, oznacza pewien proces i ma charakter dynamiczny, podczas gdy starość jako stan ma charakter statyczny (Porzych 2004).

Jak rozumieć starość?

Psychologiczna koncepcja cyklu życia – stworzona przez E. Eriksona (2002) – dzieli życie jednostki na osiem etapów. Ostatnim etapem jest późna dorosłość i zaczyna się w wieku 60– 65 lat.

Należy zaznaczyć, że podział ostatniego etapu życia człowieka ulega zmianie wraz z wydłużaniem się życia oraz poprawą jego jakości w zbiorowości osób starszych.

Trzy fazy starości

Obecnie w literaturze anglosaskiej stosuje się podział starości na trzy fazy:

- młodzi starzy (young old) – osoby w wieku 60/65–74 lata,
- starzy starzy (old old) – osoby w wieku 75–84 lata,
- najstarsi starzy (the oldest old) – osoby w wieku 85 lat i więcej.

Specyfika trzech faz starości

- Młodzi starzy to osoby najczęściej jeszcze w pełni sprawne, zarówno fizycznie, jak i psychicznie.
- Osoby zaliczane do kategorii starzy starzy to osoby wymagające pomocy w wykonywaniu niektórych czynności dnia codziennego.
- Najstarsi starzy potrzebują stałej pomocy przy wykonywaniu większości czynności.

W Polsce ze względu na krótsze średnie trwanie życia niż w krajach zachodnioeuropejskich oraz gorszy stan zdrowia osób starszych, wiek, od którego osoba wymaga pomocy opiekuna osoby

starszej lub pomocy oferowanej przez wyspecjalizowane instytucje w codziennej egzystencji, przyjmowany jest na poziomie 75–80 lat.

Subpopulacja osób starszych

Osoby starsze, zarówno jako grupa społeczna, jak i demograficzna, nie stanowią jednolitej, homogenicznej zbiorowości.

Subpopulację osób starszych wyróżniają na tle innych grup społecznych cztery podstawowe cechy (Błędowski 2002):

- 1) feminizacja,
- 2) singularyzacja,
- 3) spadek dochodów,
- 4) pogorszenie stanu zdrowia.

Feminizacja

Subpopulacja osób starszych charakteryzuje się rosnącym wraz z wiekiem udziałem kobiet; po 80. roku życia subpopulacja kobiet jest 2,3 razy liczniejsza niż mężczyzn (GUS 2007, 2012). Różny jest również udział kobiet w populacji wiejskiej i miejskiej. Chociaż w obu zbiorowościach we wszystkich grupach wieku starszego występuje liczebna przewaga kobiet, to na wsi współczynniki feminizacji są nieznacznie niższe niż w mieście. Wynika to ze struktury osób migrujących w drugiej połowie XX wieku (częściej ze wsi do miasta migrowały kobiety).

Singularyzacja

Jej wyrazem jest wysoki odsetek osób starszych pozostających w jednoosobowych gospodarstwach domowych. Według prognoz GUS, w 2030 r. ogółem aż 53,3% gospodarstw jednoosobowych będzie prowadzonych przez osoby w wieku co najmniej 65 lat, w tym 17,3% przez osoby w wieku 80 i więcej lat (GUS 2010). Oznacza to, że samotnie w swoich gospodarstwach domowych pozostawać będzie odpowiednio 2740 tys. osób w wieku 65 i więcej lat, w tym 887 tys. osób w wieku 80 lat i więcej. Znacznie częściej w gospodarstwach jednoosobowych pozostają kobiety.

Spadek dochodów

Jakkolwiek według danych statystycznych sytuacja dochodowa gospodarstw emeryckich jest lepsza niż większości innych gospodarstw domowych, trzeba pamiętać, że w jednoosobowych (zwłaszcza prowadzonych przez kobiety) i jednopokoleniowych gospodarstwach osób starszych wydatki stałe determinują faktyczną sytuację finansową.

Jednopokoleniowe gospodarstwa domowe

Niemal połowa wszystkich osób starszych pozostaje w jednopokoleniowych gospodarstwach domowych. Na takie gospodarstwa składają się albo gospodarstwa jednoosobowe, albo dwuosobowe, prowadzone najczęściej przez małżeństwa należące do tej samej generacji. Wskazuje to na potrzebę przeanalizowania możliwości takich gospodarstw samodzielnego zaspokajania potrzeb i szans na uzyskanie pomocy ze strony rodziny i grup nieformalnych.

Zapotrzebowanie na pomoc ze strony innych osób

Jednym z najważniejszych problemów towarzyszących gospodarstwu jednopokoleniowym jest zapotrzebowanie na pomoc ze strony innych osób. Jak wykazują badania, przytłaczająca liczba osób potrzebujących wsparcia ze względu na ograniczenia sprawności korzysta z pomocy udzielanej przez członków rodziny. Należy jednak dążyć do stworzenia kompleksowego systemu świadczeń opiekuńczych i pielęgnacyjnych, udzielanych w miejscu zamieszkania osoby niesamodzielnej.

Przesłanki przemawiające za koniecznością świadczeń opiekuńczych i pielęgnacyjnych

- osłabienie funkcji opiekuńczych rodziny ze względu na jej kurczenie się, pogarszającą się relację między liczbą osób starszych i młodszych w rodzinie i zwiększoną skłonnością do migracji zarobkowych;
- wydłużenie okresu życia w warunkach utraconej lub poważnie ograniczonej samodzielności (co oznacza wydłużenie okresu sprawowania opieki) i częstsza niż dawniej obecność więcej niż jednej osoby niesamodzielnej w rodzinie lub nawet gospodarstwie domowym;
- wykorzystanie w opiece coraz bardziej specjalistycznych urządzeń, co wymaga odpowiedniego przygotowania opiekuna nieformalnego, a zarazem ogranicza liczbę osób zdolnych do zapewnienia należytej opieki w środowisku;
- coraz wyższe bezpośrednie koszty sprawowania opieki, ponoszone przez rodzinę oraz wysokie koszty alternatywne.

Jak wspierać osoby starsze?

Jedną z form wspierania osób starszych określoną w przepisach o pomocy społecznej są usługi opiekuńcze, w tym również specjalistyczne usługi opiekuńcze, których głównym celem jest pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych oraz zapewnienie kontaktów z otoczeniem.

Spoleczeństwo starzejące się

Niekorzystna sytuacja demograficzna jest szczególnie widoczna w małych gminach, w których proces starzenia się społeczeństwa zachodzi znacznie szybciej niż w skali kraju.

Z uwagi na fakt, że organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych, w tym usług specjalistycznych, jest zadaniem własnym gmin, finansowanym z ich środków własnych, zapewnienie tego rodzaju usług może być utrudnione, szczególnie w małych gminach.

Odpowiedź na potrzeby społeczeństwa starzejącego się

W związku z powyższym w odpowiedzi na wyzwania, jakie stawiają przed Polską zachodzące procesy demograficzne została opracowana kolejna edycja przedmiotowego programu na 2021 r., który ma na celu zwiększenie dostępności do usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych usług opiekuńczych, dla osób w wieku 75 lat i więcej, które mieszkają na terenach gmin do 60 tys. mieszkańców.

Dla kogo program Opieka 75+?

W ramach programu „Opieka 75+” wsparciem będzie można objąć osoby nowe, które po raz pierwszy skorzystają z usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych usług opiekuńczych, jak

również osoby, które korzystały już wcześniej z programu i będą go kontynuowały oraz osoby, które będą miały zwiększoną liczbę godzin ww. usług.

Podstawa prawna programu

Program „Opieka 75+”, stanowi informację zawierającą wskazówki dotyczące możliwości uzyskania wsparcia finansowego przez gminy w zakresie realizacji zadania własnego o charakterze obowiązkowym, określonego w art. 17 ust. 1 pkt 11 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2020 r. poz. 1876 i 2369), tj. świadczenia usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych usług, w miejscu zamieszkania (z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi).

Art. 17. pomoc społ.

„Zadania własne gminy”

1. Do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy:

- a) opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka;
- b) sporządzanie, zgodnie z **art. 16a** *ocena zasobów pomocy społecznej*, oceny w zakresie pomocy społecznej;
- c) udzielanie schronienia, zapewnienie posiłku oraz niezbędnego ubrania osobom tego pozbawionym;
- d) przyznawanie i wypłacanie zasiłków okresowych;
- e) przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych;
- f) przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego;

- g) przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków na świadczenia zdrowotne osobom bezdomnym oraz innym osobom niemającym dochodu i możliwości uzyskania świadczeń na podstawie przepisów o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych;
- h) przyznawanie zasiłków celowych w formie biletu kredytowanego;
- i) opłacanie składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe za osobę, która zrezygnuje z zatrudnienia w związku z koniecznością sprawowania bezpośredniej, osobistej opieki nad długotrwale lub ciężko chorym członkiem rodziny oraz wspólnie niezamieszkującymi matką, ojcem lub rodzeństwem;
- j) praca socjalna;
- k) **organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych, w miejscu zamieszkania, z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi;**
- l) prowadzenie i zapewnienie miejsc w mieszkaniach chronionych;
- m) (uchylony)
- n) dożywianie dzieci;
- o) sprawienie pogrzebu, w tym osobom bezdomnym;
- p) kierowanie do domu pomocy społecznej i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca gminy w tym domu;
- q) pomoc osobom mającym trudności w przystosowaniu się do życia po zwolnieniu z zakładu karnego;
- r) sporządzanie sprawozdawczości oraz przekazywanie jej właściwemu wojewodzie, w formie dokumentu elektronicznego, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego;
- s) utworzenie i utrzymywanie ośrodka pomocy społecznej, w tym zapewnienie środków na wynagrodzenia pracowników;
- t) przyznawanie i wypłacanie zasiłków stałych;
- u) opłacanie składek na ubezpieczenie zdrowotne określonych w przepisach o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.

1a. W przypadku przekształcenia ośrodka pomocy społecznej w centrum usług społecznych na podstawie przepisów ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych, do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy utrzymywanie i zapewnienie środków na wynagrodzenia pracowników zespołu do spraw realizacji zadań z zakresu pomocy społecznej w centrum usług społecznych.

2. Do zadań własnych gminy należy:

- a) przyznawanie i wypłacanie zasiłków specjalnych celowych;
- b) przyznawanie i wypłacanie pomocy na ekonomiczne usamodzielnienie w formie zasiłków, pożyczek oraz pomocy w naturze;
- c) prowadzenie i zapewnienie miejsc w domach pomocy społecznej i ośrodkach wsparcia o zasięgu gminnym oraz kierowanie do nich osób wymagających opieki;
- d) opracowanie i realizacja projektów socjalnych;
- e) podejmowanie innych zadań z zakresu pomocy społecznej wynikających z rozeznaczonych potrzeb gminy, w tym tworzenie i realizacja programów osłonowych;
- f) współpraca z powiatowym urzędem pracy w zakresie upowszechniania ofert pracy oraz informacji o wolnych miejscach pracy, upowszechniania informacji o usługach poradnictwa zawodowego i o szkoleniach oraz realizacji Programu Aktywizacja i Integracja, o którym mowa w przepisach o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy.”
- g) W ramach programu, wsparcia finansowego dla gmin udziela się na podstawie art. 115 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej, przy czym **wysokość dotacji celowej z budżetu państwa nie może przekroczyć 50% kosztów realizacji zadania.**

Usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze

Organizowanie oraz świadczenie usług opiekuńczych jest zadaniem własnym gminy o charakterze obowiązkowym, finansowanym ze środków własnych gminy. Jest to forma wspierania osób, które z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymagają pomocy innych osób.

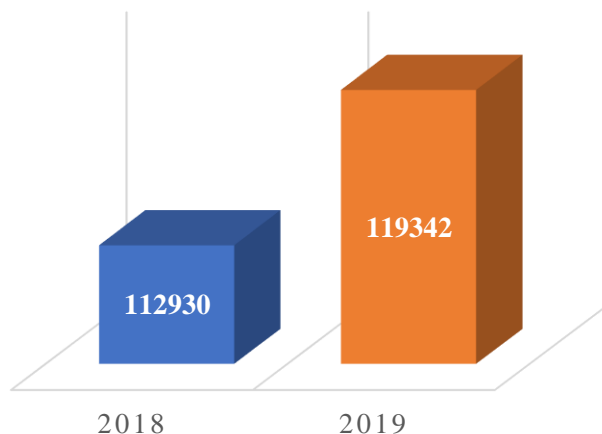
Cel usług opiekuńczych

Głównym celem usług opiekuńczych jest pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, świadczenie opieki higienicznej lub pielęgnacji zaleconej przez lekarza oraz zapewnienie – w miarę możliwości ośrodka pomocy społecznej – kontaktów z otoczeniem.

Usługi opiekuńcze w liczbach

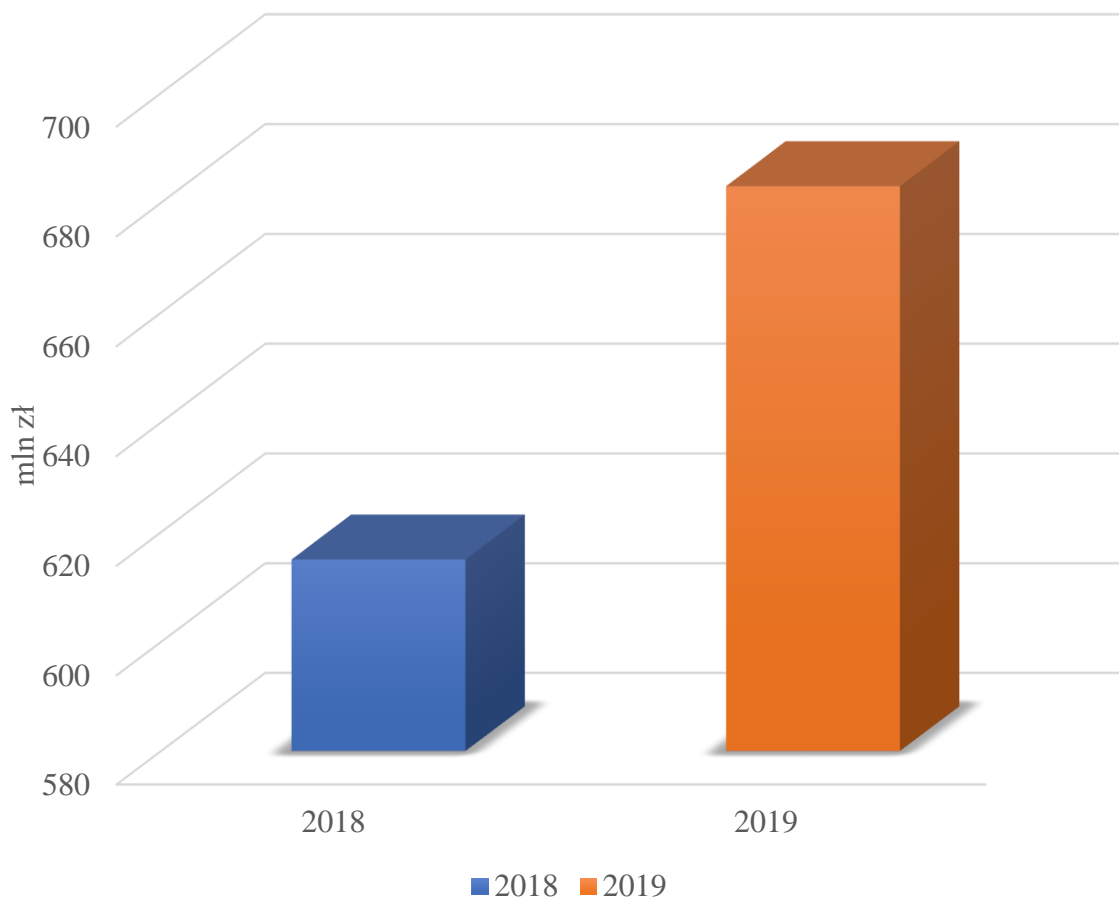
W roku 2019 pomocą w formie usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych usług opiekuńczych, objęto łącznie 119 342 osoby, czyli o 5,7% więcej (ponad 6 tys. osób) niż w roku 2018, w którym pomocą objęto 112 930 osób. Na realizację usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych usług opiekuńczych, w roku 2019, zgodnie z wydanymi decyzjami, przeznaczono środki w wysokości ponad 683 mln zł i jest to wzrost o 11,1% w porównaniu do roku 2018, w którym na ten cel przeznaczono ponad 615 mln zł.

Wykres nr 1. Liczba osób objętych usługami opiekuńczymi w tym specjalistycznymi usługami opiekuńczymi w latach 2018-2019

Wykres nr 2. Środki przeznaczone na realizację usług opiekuńczych w tym specjalistycznych usług opiekuńczych w latach 2018-2019

Realizacja Programu w latach ubiegłych

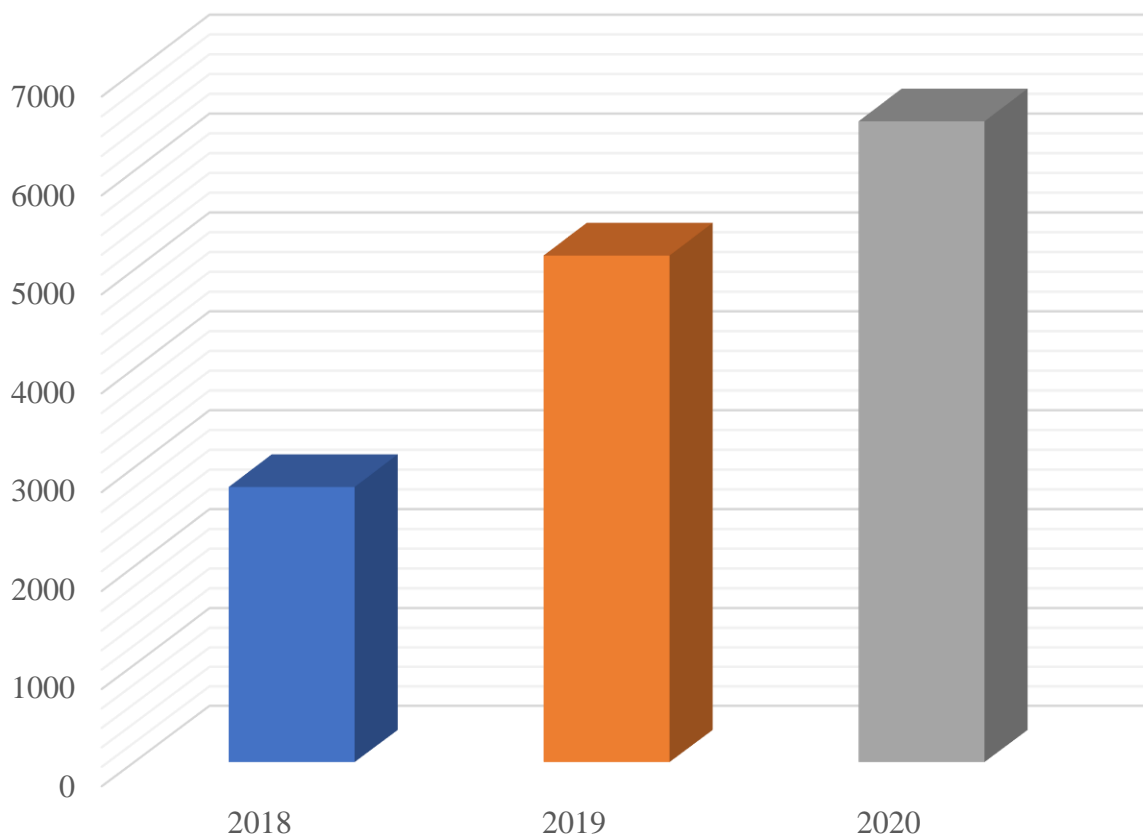
W roku 2018 koszt realizacji programu wyniósł prawie 4,5 mln zł a usługami opiekuńczymi objęto 2 802 osoby. Natomiast z analizy sprawozdań z realizacji programu w roku 2019 przesłanych przez wojewodów wynika, że program realizowało 435 gmin z usługami dla 5 143 osób na kwotę 9 671 561 zł. W roku 2020 przystąpienie do realizacji programu zadeklarowało 542 gminy

z usługami dla prawie 6 500 osób. Oszacowana przez Wojewodów wysokość środków na realizację programu „Opieka 75+” – edycja 2020 wyniosła prawie 22,0 mln.

Wykres nr 3. Wzrost liczby osób korzystających z usług opiekuńczych (w tym SUO) w ramach Programu

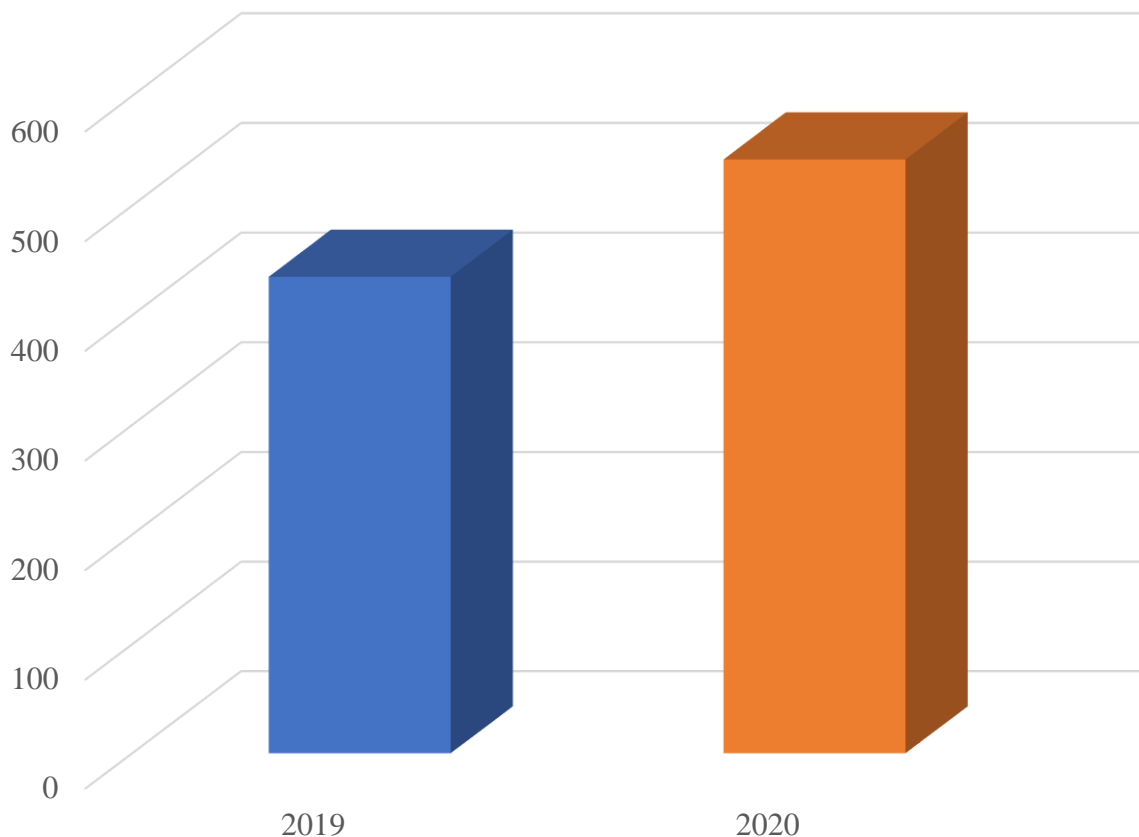
LIDER PROJEKTU
Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej
w Rzeszowie
ul. Hetmańska 9
35-045 Rzeszów
Województwo Podkarpackie

PARTNER PROJEKTU
Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego
Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej
al. IX Wieków Kielc 3
25-516 Kielce
Województwo Świętokrzyskie

Wykres nr 4. Liczba gmin realizujących Program w latach 2019-2020

Adresaci Programu Opieka 75+

Celem programu jest wsparcie finansowe **samorządów gminnych** w realizacji tego zadania **w gminach do 60 tys. mieszkańców: wiejskich, miejskich i miejsko-wiejskich**, które realizują usługi opiekuńcze **samodzielnie** (tj. przez pracowników ośrodków pomocy społecznej, urzędów gmin, lub innych gminnych jednostek organizacyjnych) lub poprzez **zlecenie** realizacji przedmiotowego zadania organizacjom pozarządowym, o których mowa w art. 25 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej, tj. organizacjom pozarządowym, o których mowa w art. 3 ust. 2 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (Dz.U. z 2020 r.

LIDER PROJEKTU
Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej
w Rzeszowie
ul. Hetmańska 9
35-045 Rzeszów
Województwo Podkarpackie

PARTNER PROJEKTU
Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego
Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej
al. IX Wieków Kielc 3
25-516 Kielce
Województwo Świętokrzyskie

poz. 1057) oraz podmiotom wymienionym w art. 3 ust. 3 pkt 1 i 3 tej ustawy bądź też poprzez **zakup** przedmiotowych usług od podmiotów sektora prywatnego.

Świadczenie usług opiekuńczych w gminach

Z analizy danych wynika, że w niektórych gminach usługi opiekuńcze, w tym specjalistyczne usługi opiekuńcze, świadczone są jednocześnie zarówno przez pracowników zatrudnionych przez jednostkę organizacyjną gminy (ośrodek pomocy społecznej), jak i przez zlecenie wykonania tych usług oraz poprzez ich zakup od podmiotów prywatnych.

Cele programu

Strategicznym celem programu jest poprawa dostępności do usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób w wieku 75 lat i więcej, które są osobami samotnymi (zgodnie z art. 6 pkt 9 ustawy o pomocy społecznej), lub są osobami samotnie gospodarującymi (zgodnie z art. 6 pkt 10 ustawy o pomocy społecznej) a także tych, które pozostają w rodzinie.

Program jest elementem polityki społecznej państwa w zakresie:

1. Zapewnienia ww. osobom wsparcia i pomocy adekwatnej do potrzeb i możliwości wynikających z wieku i stanu zdrowia, w ramach usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych usług opiekuńczych.
2. Poprawy jakości życia osób w wieku 75 lat i więcej.
3. Umożliwienia gminom rozszerzenia oferty usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób w wieku 75 lat i więcej.

4. Wsparcia finansowego gmin w wypełnianiu zadań własnych o charakterze obowiązkowym.

Adresaci programu

Program adresowany jest do gmin do 60 tys. mieszkańców, w tym:

- 1) gmin wiejskich;
- 2) gmin miejskich;
- 3) gmin miejsko-wiejskich.

W ramach programu gmina może skorzystać z dofinansowania ze środków budżetu państwa na świadczenie usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych usług opiekuńczych, jeżeli:

- 1) dane świadczenie realizuje samodzielnie, tj. przez pracowników ośrodka pomocy społecznej, urzędu gminy lub innych gminnych jednostek organizacyjnych (zatrudnionych na umowę o pracę) lub
- 2) zleca realizację przedmiotowego zadania organizacjom pozarządowym, o których mowa w art. 25 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej, tj. organizacjom pozarządowym, o których mowa w art. 3 ust. 2 ustawy o działalności pożytku publicznego i wolontariacie oraz podmiotom wymienionym w art. 3 ust.3 pkt 1 i 3 tej ustawy lub
- 3) kupuje usługi opiekuńcze od podmiotów sektora prywatnego.

Zakres podmiotowy i przedmiotowy programu

1. Program zakłada wsparcie finansowe gmin w zakresie świadczenia usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób w wieku 75 lat i więcej, spełniających warunki do udzielenia pomocy wskazane w ustawie o pomocy społecznej.
2. Program rekomenduje nie pobieranie odpłatności za usługi opiekuńcze, w tym specjalistyczne usługi opiekuńcze świadczone dla osób w wieku 75 lat i więcej, których dochód nie przekracza 250% obowiązującego od 1 października 2018 r. kryterium dochodowego określonego w art. 8 ustawy o pomocy społecznej.

Środki finansowe z programu (edycja 2021) mogą być przeznaczone na:

- 1) dofinansowanie do usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób, którym przedmiotowe usługi były świadczone w ramach programu i będą kontynuowane w roku 2021;
- 2) dofinansowanie do usług opiekuńczych lub specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób, którym w roku 2020 te usługi nie były świadczone (osoby nowe);
- 3) dofinansowanie do zwiększenia liczby godzin usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób w wieku 75 lat i więcej.

W ramach programu dopuszcza się następujące sposoby realizacji przez gminę usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych usług opiekuńczych, tj. poprzez:

- 1) zatrudnianie opiekunek na podstawie umowy o pracę (jedynie w zastępstwie opiekunki przebywającej na urlopie wypoczynkowym lub zwolnieniu lekarskim gmina ma

- możliwość realizacji przedmiotowych usług opiekuńczych w wybranej przez siebie formie);
- 2) zlecenie wykonania przedmiotowego zadania organizacjom pozarządowym, o których mowa w art. 25 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej, tj. organizacjom pozarządowym wymienionym w art. 3 ust. 2 ustawy o działalności pożytku publicznego i wolontariacie oraz podmiotom wymienionym w art. 3 ust. 3 pkt 1 i 3 tej ustawy;
 - 3) zakupienie usług opiekuńczych od podmiotów sektora prywatnego.

Zapotrzebowanie

W zapotrzebowaniu na środki z rezerwy celowej budżetu państwa gmina zobowiązana jest wskazać stawkę za godzinę świadczenia usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych usług opiekuńczych, określoną w uchwale rady gminy.

Koszt realizacji zadania

Kosztem realizacji zadania jest wydatek, jaki ponosi gmina w związku ze świadczeniem usług opiekuńczych lub specjalistycznych usług opiekuńczych osobom w wieku 75 lat i więcej, które mieszczą się w zakresie przedmiotowym programu.

Jak wyliczyć koszt realizacji zadania?

Koszt realizacji zadania wylicza się poprzez pomnożenie całkowitej liczby godzin np. usług opiekuńczych przyznanej decyzją administracyjną osobie w wieku 75 lat i więcej na rok 2021 przez koszt 1h usług opiekuńczych określony w uchwale rady gminy. Do kwoty wyliczonej zgodnie z ww. metodą, gmina może uzyskać dofinansowanie w wysokości do 50%.

Finansowanie programu oraz warunki przyznawania gminom środków budżetu państwa przeznaczonych na realizację programu

W ramach programu gminom udziela się wsparcia finansowego na podstawie art. 115 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej tj. :

1. Jednostki samorządu terytorialnego mogą otrzymywać dotacje celowe z budżetu państwa na dofinansowanie zadań własnych z zakresu pomocy społecznej, przy czym wysokość dotacji nie może przekroczyć 80 % kosztów realizacji zadania, z zastrzeżeniem ust. 2.

Środki te zaplanowane są w rezerwie celowej budżetu państwa przeznaczonej na zadania określone w ustawie o pomocy społecznej.

Od kiedy?

Gmina może finansować usługi opiekuńcze dla osób objętych przedmiotowym programem od 1 stycznia 2021 r.

Udział środków własnych

Gmina może otrzymać dotację celową na realizację działań przewidzianych programem, jeżeli **udział środków własnych gminy** wynosi **nie mniej niż 50%** przewidywanych kosztów realizacji zadania.

Jak zgłosić zapotrzebowanie?

Gmina zgłasza roczne zapotrzebowanie na środki z rezerwy celowej budżetu państwa na realizację usług opiekuńczych lub specjalistycznych usług opiekuńczych w ramach programu wypełniając

formularz zapotrzebowania, który jest udostępniany przez Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej w Centralnej Aplikacji Statystycznej (CAS).

Kto przekazuje dotację?

Dotację z rezerwy celowej przekazuje wojewoda.

Co w przypadku niewykorzystania całej kwoty dotacji?

Niewykorzystana kwota dotacji podlega zwrotowi na zasadach przewidzianych w ustawie z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2019 r. poz. 869, z późn. zm.).

Zasady podziału środków budżetu państwa na realizację programu

Zadanie ministra

Propozycję podziału środków rezerwy celowej budżetu państwa na realizację programu opracowuje minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego.

Zadania wojewody

Wojewodowie przy opracowywaniu zapotrzebowania na środki z rezerwy celowej na realizację programu uwzględniają zapotrzebowanie zgłoszone przez gminy, które realizują usługi opiekuńcze poprzez: zatrudnianych na etat pracowników ośrodków pomocy społecznej, urzędów gmin lub innych gminnych jednostek organizacyjnych, zlecenie wykonania przedmiotowego

zadania organizacjom pozarządowym, zakupienie usług opiekuńczych od podmiotów sektora prywatnego.

Gminy, zgłaszając do właściwego wojewody zapotrzebowanie na środki z rezerwy celowej na dofinansowanie realizacji usług w ramach programu, uwzględniają w szczególności:

- a. przewidywaną liczbę osób w wieku 75 lat i więcej, dla których usługi opiekuńcze, w tym specjalistyczne usługi opiekuńcze będą świadczone w miejscu zamieszkania przy udziale dotacji celowych z budżetu państwa;
- b. przewidywaną liczbę godzin usług opiekuńczych dla osób w wieku 75 lat i więcej, korzystających z programu, i które będą miały kontynuowane świadczenie tych usług w 2021 r.;
- c. przewidywaną liczbę godzin usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób w wieku 75 lat i więcej, które nie korzystały z usług w 2020 r.;
- d. przewidywane zwiększenie liczby godzin usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób w wieku 75 lat i więcej.

Zadania podmiotów uczestniczących w realizacji programu

Do zadań ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego należy:

- 1) opracowanie programu;
- 2) dokonanie podziału środków rezerwy celowej, zaplanowanej w ustawie budżetowej na rok 2021 na zadania określone w ustawie o pomocy społecznej na województwa, z przeznaczeniem na realizację programu;
- 3) składanie wniosku do ministra właściwego do spraw budżetu w zakresie podziału środków rezerwy celowej, o której mowa w pkt 2, na województwa z przeznaczeniem na realizację programu;

- 4) przygotowanie wzoru sprawozdania z realizacji programu;
- 5) monitorowanie realizacji programu za pośrednictwem wojewodów;
- 6) dokonanie analizy rocznych sprawozdań wojewódzkich z realizacji programu oraz sporządzenie sprawozdania zbiorczego.

Do zadań wojewody należy:

- 1) udzielanie informacji gminom i osobom zainteresowanym o zasadach działania programu;
- 2) ocena złożonego przez gminy zapotrzebowania na środki finansowe;
- 3) składanie do ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego zapotrzebowania na środki rezerwy celowej na realizację programu;
- 4) przekazanie do ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego rocznego sprawozdania wojewódzkiego z realizacji programu;
- 5) kontrola i nadzór nad realizacją zadań realizowanych przez gminy województwa w ramach programu.

Do zadań gminy (wójta, burmistrza, prezydenta miasta) należy:

- 1) składanie zapotrzebowania na środki finansowe na realizację programu do właściwego wojewody;
- 2) koordynowanie programu w gminie;
- 3) przekazanie wojewodzie rocznego sprawozdania z realizacji programu w ujęciu opisowym i tabelarycznym.

Monitoring programu

- 1) Roczne sprawozdanie o sposobie realizacji programu wójt, burmistrz, prezydent miasta przekazuje do wojewody w terminie do dnia 31 stycznia 2022 r.
- 2) Wojewoda przekazuje do ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego roczne sprawozdanie z realizacji programu, według określonego wzoru w terminie do dnia 20 lutego 2022 r.
- 3) Sporządzenie sprawozdania zbiorczego z realizacji programu w terminie do dnia 17 kwietnia 2022 r. należy do zadań ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego.

LIDER PROJEKTU
Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej
w Rzeszowie
ul. Hetmańska 9
35-045 Rzeszów
Województwo Podkarpackie

PARTNER PROJEKTU
Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego
Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej
al. IX Wieków Kielc 3
25-516 Kielce
Województwo Świętokrzyskie